

2020-05-01

1 maj Linköping/webben

Kamrater, första majfirare, alla på nätet,

Det här är ett 1 maj som helt och hållet präglas av den coronakris vi befinner oss i. Det är därför vi får träffas så här; över nätet, och inte fysiskt. Jag är den förste att tillstå att jag hade hellre träffat er på riktigt på ett torg i Linköping. Men vi har alla enats om att bekämpa denna pandemi. Därför får vi hålla den fysiska distansen.

Gällande corona är läget allvarligt i Sverige och världen. I världen har nu över 200 000 avlidit som en följd av corona/covid19, i Sverige ungefär 2 500 personer. Vi ska göra allt vi kan för att plana ut kurvan. Vi ska göra det för att rädda riskgrupperna och värna vården och personalen som sliter hårt där. En personal som varje dag, varje minut och sekund räddar liv. Tack till alla hårt arbetande vård- och omsorgsanställda. Alla sjuksyrror, undersköterskor, vårdbiträden, läkare och andra. Ni förtjänar vår djupaste tacksamhet och respekt. Dessutom betydligt högre lön. Nu föreslår vi i Vänsterpartiet också en extra semestervecka till vård- och omsorgspersonalen – coronakrisens hjältar.

Det här är en kris. Men som vi vet har alla kriser också en möjlighet. Vi kan både dra lärdomar av hur vi hamnat där vi gjort och hur vi bäst skapar en bättre värld efter corona. För det finns ett ljus i tunneln, tro mig.

Låt mig börja med lärdomarna.

Alla ropar efter staten

Nu vill alla ha pengar från staten, staten ska ha lager av mediciner och skyddsutrustning, staten ska se till att våra sjukvårdsinrättningar gör rätt prioriteringar och kort och gott utan en stark statsmakt är vi dåligt rustade inför en kris. Värt att tänka på efter några decennier av ständig nedrustning av det mesta inom offentlig sektor.

Just in time's död

Som klimat- och transportpolitiker slås jag av hur tanken om rullande lager på våra motorvägar nu brutalt spolieras. Vi har sagt det tidigare – alla dessa transporter är inte hållbara för miljön. Nu ser vi också att det är helt och hållet livsfarligt att tro att mediciner, skyddsutrustning och livsmedel alltid ska finnas där för oss. *Just in time* funkar inte helt enkelt. Coronakrisen lär oss att det kan vara bra med viss lagerhållning och framför allt mer av lokal produktion. Så blir vi mindre sårbara, men mer hållbara.

Vi behöver fler progressiva företag

Lika arg som jag blir över företag som chockhöjer priser, delar ut fantasivinster till sina ägare eller på andra sätt bara ser till sig själv blir jag varm i kroppen när jag hör om kemiföretaget Perstorp som startat en storskalig produktion av handsprit. Helt utan vinst. Eller Förklädesfabriken i Farsta Stockholm som tillverkar skyddskläder till vården eller fordonsföretaget National i Halmstad som ställt om sin produktion till förkläden och skyddsvisir. I en kris ser man vilka som är ens vänner och vilka som inte är det.

Djurfabrikernas slut

Coronasmittan är bara en i raden av epidemier som sprids från djur till människa. I det här fallet är det sannolikt från vilda eller semivilda djur, men det är ett faktum att dagens intensiva djuruppfödning – tusentals djur i en och samma besättning, transporter, antibiotika och annan medicinering – är ett gigantiskt folkhälsoproblem, vid sidan av dess förödande effekter på djur, klimat och biologisk mångfald. Minns galna kosjukan, svinpest, fågelinfluensan och en mängd andra farsoter. Nu är det hög tid att fråga oss vad det är för livsmedelsproduktion vi vill ha. Vill vi ha livsmedel som är säkra, hälsosamma, djuretiska och klimatsmarta – då är det dags att lämna djurfabrikerna bakom oss. Mindre kött, mer vego. Det vore en bra start.

Det här är några av lärdomarna så här långt.

Även om vi rabblar dödssiffror och antal smittade dagarna i ända finns det ett ljus i slutet av tunneln. Redan nu bör vi fråga oss vad det är för samhälle vi vill ha post-corona. För vi ska inte göra om gamla misstag.

Vi har länge talat om att vi befinner oss i en klimatkris. Att hundramiljontals människor kan tvingas bli klimatflyktingar, att vi kan få nya krig och att stora delar av världen kan bli obeboelig som en följd av klimatkrisen. Då har vi fått höra; ”inte nu, vi får ta det senare...” Nu hotar corona grundvalen i vår kapitalistiska ekonomi, nämligen *konsumtionen*, och då finns inga gränser för räddningsinsatserna. Därför ska vi säga; se där – det går ju. Låt oss ta oss an klimatkrisen med samma dedikation.

Men vi ska komma ihåg att det finns de som smider andra planer. Dagens Nyheters kulturredaktör **Björn Wiman** skrev för ett tag sedan: **”Klimatkrisen kommer att finnas kvar när coronapandemin har klingat av. Den fossila ekonomin kommer att försöka slå tillbaka omställningen med förnyad kraft, likt ett sårat rovdjur. Coronakrisen är en möjlighet för våra samhällen att visa vad de är kapabla till när det verkligen gäller, ett slags generalrepetition för det som kan komma.”**

Precis så är det. Om coronakrisen är ett hundrameterslopp är klimatomställningen maratonlöpningen. Vi ska klara båda. Vi ska inte göda det skadskjutna rovdjuret med nya pengar. Vi ska hitta smarta och hållbara lösningar och lämna fossilsamhället därhän.

Det är dags för en rödgrön omstart av våra samhällen.

Det finns mycket vi kan göra för att ta oss ur coronakrisen och samtidigt bygga ett hållbarare och rättvisare samhälle. Här får ni tio konkreta förslag för vad vi kan och borde göra i närtid:

1. Vi ställer krav på de företag som nu räddas med statliga subventioner. Kraven handlar om ambitiösa åtaganden om klimatomställning och schyssta arbetsvillkor. Gäller det banker och annan samhällskritisk verksamhet är det kanske lika bra att staten köper upp bolagen och driver dem åt rätt håll.
2. Satsa på kultur och idrott. Det är verksamheter som gynnar alla, överbrygger klyftor och har inga eller minimala utsläpp.
3. Ta vara på det minskade resandet. Utnyttja internet istället för onödiga flygresor. Ja, om det nu går i EU då går det överallt. Ställ in nöjesflyg och ersätt flyglinjer med tåg och linjebussar.
4. Satsa på *hemester*, hållbar semester utan långa resor med utsläpp.
5. Bygg ut hållbar infrastruktur, inte minst järnvägen. Självklart ska vi bygga höghastighetsbanorna, men också dubbelspår, industrispår och helt nya järnvägsbanor. Och i våra städer ska vi låta gång, cykel och kollektivtrafik ta plats på bilarnas bekostnad. Vi vill ha levande hållbara städer – inte trafikinfernon.
6. Tidigarelägg järnvägsunderhåll; det skapar punktligare tåg och nya gröna jobb. I vår budget pekar vi bl a ut godssträckan Kimstad-Finspång.
7. Minska köttkonsumtionen och subventionera produktion av hållbara växtbaserade livsmedel.
8. Stöd det progressiva näringslivet att ställa om. Ge statligt stöd till de 21 s k branschplanerna för fossilfrihet för att snabbstarta dessa handlingsplaner redan i år.
9. Ge oss schyssta pensioner. Bort med det fossila från AP-fonderna.
10. Och självklart ska vi ta strid mot EUs marknadsfundamentalism nu då EU-kommissionen själv har sagt att det krävs stora statliga interventioner för att komma tillrätta med både corona- och klimatkrisen.

Just nu är vi mitt uppe i krisen. Och det kanske är här och nu vi kan se ett frö gro till något nytt och bättre? Trots all rädsla och oro sker så mycket fint runt omkring oss just ju. Grannen som handlar till pensionären i trapphuset, företagen som ställer om sin verksamhet, pizzabagaren som levererar pizza till vårdpersonalen, tusentals nya

medlemmar i fackföreningarna, mötena på zoom och skype, luften som går att andas igen, fågelkvittret vi hör, bilvägarna som blir cykelbanor.

Det kommer vara ett annorlunda samhälle efter corona.

Vi tillsammans bestämmer vilket.

Tack Linköping.

Tack alla på internet.